

vaartbedrijf treedt die eigenaardige eenheid naar voren op drieërlei wijs: op het schip, in de onderneming de reederij, in het geheele bedrijf. In het onderhavige geval heb ik met deze laatste eenheid te doen.

De beroepstoewijding en de beroepsgemeenschap. In de woorden: „was er (n.l. de arbeider in loondienst) für sich selbst produziert, ist nicht die Seide, die er webt, nicht das Gold das er aus dem Bergschacht zieht, nicht der Palast, den er baut. Was er für sich selbst produziert, ist der Arbeitslohn und Seide, Gold, Palast lösen sich für ihn auf in ein bestimmtes Quantum von Lebensmitteln, vielleicht in ein Baumwollenjacke, in Kupfermünzen und in eine Kellerwohnung" giet Marx zijn hoon uit over het gescheiden zijn van arbeider en arbeidsdoel. In zijn tijd in veel opzichten juist getypeerd, hoewel daaraan dadelijk moet toegevoegd, dat de Marxistische doctrine en practijk aan die scheiding een exponent heeft verleend. Het is intusschen niet zoo, dat dit ontwortelingsproces regelmatig voortgaat. De litteratuur, ook een deel der socialistische, bindt er den strijd tegen aan, de Betriebsräte in Duitschland beoogen niet enkel een democratisering der onderneming maar wel degelijk ook het stevigen van den band van arbeider en ondernemingsdoel. En zeker is het, dat in de materie van het zeevaartrecht de gedachte van beroepsgemeenschap, vakkennis en vakopleiding een ruime plaats inneemt. De zaken zijn echter veelszins buiten eenig verband met de arbeidsverhouding geregeld. Dat zij daarmee echter in nauwe relatie staan, is niet te ontkennen, wanneer in het oog wordt gevat, hoe kennis en ervaring in de moderne zeevaart de plaats van den zeeman op het schip bepalen en de mogelijkheid van bevordering op grond dier kennis een belangrijke rol speelt. De schipperswet is een duidelijk bewijs. Wat vooral bij de zeevaart heel duidelijk spreekt is dit, dat hij die zich gedurende langen tijd hier een plaats heeft gezocht, in zeer vergaande mate zijn lot en leven met het bedrijf heeft verbonden en zich daarvan niet willekeurig kan losmaken. De Berufsgemeinschaft spreekt hier heel sterk. Dat ik hier eerder aan bedrijfsorganisatie dan aan ondernemingsraden denk, is derhalve verklaarbaar.

De bescherming, die de onderlinge verhouding meebrengt en de trouw, die partijen verbindt. Historisch is de dienstverhouding verbonden met opname in de betrokken gemeenschap, met toezegging van bescherming van de zijde van den drager dier